

Tiwei Pol Kewisik Ken Mit Ne Wit Korin - 2

Menmen me tiwei ik

Pol kitehi God katip hirak yaaik ekentar hirak kekepik 1:1-11

Pol kewepiyapir menmen mau mekre han kirkak ekatip mit ne Korin em 1:12-7:16

Him me kolekta mit ne Korin nansiuwerem emamno mit ne Judia 8:1-9:15

Pol naanmipre hirekes me hirak keit eniuk iuwe aposel 10:1-13:10

Pol katip mit ne Korin him mikaru 13:11-14

¹ *Hi Pol hi hire mitik aposel ke Krais Jisas hatip mit him mirak. Nipa God hanhan kewisa hi hire mitik aposel hi hiriak menmen mirak. Hi hetike kaiu yinak Timoti hawir wik wewis tiwei ik wesiuwerek kaknen yi mit miyapir ne weiwik me God yi yau wit Korin ke provins Akaia, yi yetike mit miyapir ne God yerer wit wit yeit provins eik e. ² *Hi hanhan God Haai kaiu ketike Mitik Iuwe Jisas Krais hirakit tatrekyi menmen yaaim yi eiyu werek werek.

Pol katip God hirak yaaik kentar hirak kekepik

³ *Haiu emwenipi niuk me God, hirak Haai ke Mitik Iuwe kaiu Jisas Krais. Haiu mertei hirak Haai ke han teweninai, hirak Haai ke kekepai. ⁴ Hirak kakkepai han kaiu me menmen

* **1:1** 1Ko 1:1 * **1:2** 1Ko 1:3 * **1:3** Ef 1:3; 1Pi 1:3; Ro 15:5

enum mamnen te haiu han etwenin mit miyapir han haiu emkepi me menmen enum mamnen. Haiu emkepi emriuve menmen God nepei kekepai keriuwerem. ⁵*Him im yaaim. Menmen enum yapirwe mamnen mamraiwaank mamir ke nipaai menmen mewaank Krais. Mar ke menmen enum meraiwaank, te Krais kakikepaei me menmen te haiu han yaaik mamu. ⁶*Mit niriak hi hetike Timoti enum nerawirwaank nentar hawir wetpi him yaaim me God, hiram mekepi yi han yaaik eiyu yi yertei God kakikepi maain kaknen kaktihi. Mit nerekyawir enum, te God kekepawir. Menmen im mamkepi yi han yaaik eiyu eiyintar maain menmen enum mamnen mamriwaank yi yertei God kakikepi kakir ke hirak nepei kekepawir. ⁷Hawir wertei werek werek me yi mit. Menmen enum mamriwaank mamir ke menmen enum merawirwaank, hawir wertei God kakikepi yi han yaaik eiyu eiyir ke God kekepawir han yaaik wepu.

⁸*Nawir yinan, hawir hanhan yi yertei werek werek menmen enum nepei man mewepir weit provins Esia. Menmen enum epei man hiram mewewir han kawir te hawir han kitet hawir wawi. ⁹Hawir han kitet hawir wawi wawir ke mitik kerek mitik masistret hirak nepei katip hawir wawi. Menmen im nepei man mekepawir wertei hawir hirekses ap wawinin menmen im au. Hiram mekepawir te hawir wertei God kerek hirak kikian mit nipaai naa hir pike nekrit, hirak kerekek kakikepawir. ¹⁰*Hirak nepei kekepawir

* **1:5** Sam 34:19, 94:19 * **1:6** 2Ko 4:15 * **1:8** Ap 19:23; 1Ko 15:32 * **1:10** 2Ti 4:18

me menmen enum te hawîr wawi au. Maain hîrak pîke kakîkepawîr. Hawîr han kitet hîrak in ere maain hîrak kakîkepawîr naanmamrawîr. **11** Yi mît eikepawîr eiriwe menmen yi eiyitehi God em kakîkepawîr. Yi yîriakem te maain mit miyapîr yapîrwe nanîmtau God kemtau him hîr nitîwekhi me hawîr hîrak kakîkepawîr, hîr nanwenîpi niuk mîrak nantîp hîrak yaaik.

Pol keweikin han kîrak te hîrak ap kan wit Korin au

12 *Haiu han yaaik meriuwe menmen im. Han kaiu kitet menmen haiu mîriakem haiu mises menmen yaaim God kewetayiem haiu ap mari han ke mît miyapîr meriuwerem au. Menmen me ti mít nerteiyem ap mekepai haiu mîriakem au. God kerekek kekepaei haiu mîriakem. Haiu mises menmen im mekre nîmin ne mít miyapîr ne ti, te haiu misesim wişenum mekre nîmin ne yi mít miyapîr. Te haiu han yaaik meriuwe menmen im. **13-14** *Hîm hi hewisiyem mau tiwei ik, as o hîr hîram ap mîsawîn mîre hîm tok piksa au. Menmen yi yekinaam hîram keremem hi hetpiyem. Hi hanhan yi eiyîrtei werek werek menmen in ek yi yerteiyem kike kike me haiu mít. Te maain wi kerek Mîtîk Iuwe Jisas pîke kaknen kaktaihis, haiu han yaaik mamriuwi yentar yi yayu yaitike Krais, yi han yaaik eiriwe haiu mít aposel eiyîntar haiu metpi hîm yaaim mekepi meriuwerem. **15** Hi han kitet yi han kiteta hi hîre aposel yaaik te hi hanhan hahinîn anen ari, te hi

* **1:12** Hi 13:18; 2Ko 2:17; 1Ko 1:17 * **1:13-14** 2Ko 5:12; Fl 2:16

akepi yi han yaaik eiyu mei wik. **16*** Hi nipaah han kitet hi ahin n anen ari yi yeit wit Korin me wi hi ano provins hak Masedonia. Au, hi anaaiw ri hah t wit ki hi in ek han hau provins Masedonia. Maain hi anaaiw r Masedonia hi pi ke ano ari yi mit yeit wit Korin, te yi eikepa eiriuweta hi ano provins hak Judia, te hi ari mei wik. **17** Te yi han kitet wi kerek hi hewis ti wei hat p hi hanhan hahin n anen ari me wi hi ano provins hak Masedonia, hi ap han kitet menmen werek au. Te hi heweik n han kai a? Yi han kitet hi h re mit k enuk ke ti, hi hat p ‘O, hi enen,’ te hi hepakinem mekre han kai hi au hinapen a? Taauye! **18** Mar ke him me God hiram yaaim, hi ap hetpi him ‘O, hi anen,’ te hi hepakinem mekre han kai hi au hinapen. Taauye! **19*** Nipaah hi, Silvenes, Timoti, haiu mau metikewi haiu metpi him me Nikan ke God Jisas Krais. Yi yertei Krais h rak ap kat p menmen h rak kakisesim te maain kakweik n sip kewet him nipaah h rak ketpim au. H rak kakisesim keremem. **20*** Menmen yap rwe God kat p h rak kakriakem, Jisas h rak kakisesim kakrekyiyem. Wi haiu mamwenîpi niuk me God mentar menmen im yaaim, haiu mat p Mit k Krais h rak yaaik kakises menmen h rak kat p h rak kakisesim. **21*** God Haai kerek h rak kekepai haiu mit haiu metike Krais mau niut p. **22*** God h rekkes kehimitenai haiu n rak, h rak kewis H min k rak Yaaik kekre han kaiu, h rak k re menmen kike keteiknai menmen h rak kak-

* **1:16** 1Ko 16:5-6 * **1:19** Ap 18:5 * **1:20** Rev 3:14 * **1:21**
1Jo 2:27 * **1:22** Ef 1:13-14; 2Ko 5:5; Ro 8:16-17

wetai menmen yapırwe.

Pol ap ken kiri waswas au

23* Hi hewis̄siyek me menmen im te God kertei han kai kakwepyapırem. Te hi hetpi werek hi ap hewisesik me menmen au. Hi ap hinin han hiri yi mıt ne wit Korin me wi hi hen provins Masedonia hentar hi hınaben henı yi mıt arekyi yi han enuk. **24*** Haiu ap metpi haiu minin naanmıpri me menmen me God yi yisesim au. Haiu mertei yi yises God werek werek haiu mırıak menmen metikewi mamkepi yi han yaaik eiyu.

2

1* Te hi epei han kai kitet hatip har ik. Hi ap anen ari yi mıt etpi menmen me han enuk heriuwerem. **2** Hi anen etpi menmen te yi han enuk, te neimin nankepa hi han yaaik ehu a? Taauye! Yi mıt kerek hi anipi yi han enuk keriyen. **3** Hi hınaben anen ari yi mıt miyapır en yi yenipa hi han enuk au. Hi hanhan yi eikepa hi han yaaik etikewi, te hi hinin hewisi tıwei men yi mıt, hi hetpi menmen hi han enuk heriuwerem. Hi hertei wi kerek hi han yaaik heriuwe menmen, te yi yapırwe han yaaik yetikewa me menmen. **4*** Wi hi hewis tıwei ken yi mıt miyapır en, hi hewisık hırank au kerekko han kai au toenuk te hi hıkit. Hi hınaben henipi han enuk heriuwe him hi hewisiyem au. Hi epei hanhan yi eiyırtei hi han tewenini wısenum keremem.

* **1:23** Ro 1:9; 2Ko 11:31 * **1:24** 1Pi 5:3 * **2:1** 1Ko 4:21; 2Ko 12:21 * **2:4** Ap 20:31

*Pol katip hir mit ne Korin pike nanithis mitik
nipaa kiriak enum*

⁵*Mítik kerek kiriak menmen enum hírak ap kenipa han enuk au. Hírak kenipi keriyen yi han enuk. Hi hínapen hemipin hatip hírak kenipi yi yapırwe han enuk au. Yi mit han keriyen.
⁶ Menmen yi mit yapırwe yerekyiwekem me menmen enum hírak kiriakem híram werek. ⁷Te in ek yi mit miyapır yi ap han ekitet menmen hírak kiriakem, nepei werek emit yi einaipisem. Yi eiyipiwek him yaaim em eiyim eirekyiwek han yaaik te menmen im ap mamrekyiwek han kírak mamwaankek. ⁸Te hi hitihi him iuwe te yi eiteikniwek yi wen han teweninek. ⁹*Nipaa hi hews tiwei ken yi mit te hi hanhan hertei yi yaain yises menmen hi hetpiyem werek werek o au me yi yepir mitik eik kiriak menmen enum kakno. ¹⁰Yi mit miyapır yi ap han ekitet menmen enum hírak mitik hak kerekyiyem. Yi han tiwaaiyem, te hi han tiwaaiyem emit. Menmen enum híram mepu, te hi han tiwaaiyem emit, te hi hírak menmen im atip Krais em, te híram mamkepi yi yertei hi han tiwaaiyem emit. ¹¹*Hi hírak menmen im hentar hi hínapen Seten kakininai kewisaisai me mitik kerek haiu nepei menerek mepirek. Haiu nepei mertei menmen enum Seten han kitet kakrekyiyem.

Pol hanhan keriuwe Taitas keit wit Troas

¹²*Nipaa hi híniu hen wit Troas hewepyapır him yaaim me Krais, Mítik Iuwe God kinin ken

* **2:5** 1Ko 5:1 * **2:9** 2Ko 7:15, 10:6 * **2:11** Lu 23:31 * **2:12**
 Ap 14:27; 1Ko 16:9

kekekyor han te hır hanhan nanımtau him hi hetporem. [13](#)*Te hi han kai ap kepu werek werek au hentar hi hemerır kaiu yinak Taitas te hırankap kan kıra au. Hırankap kan kıra au, te hi hanhanek hi hınaaiwır wit Troas hi hen provins Masedonia hırek hıranketpo me yi mit en.

God kikaap mit aposel hır ninin Seten

[14](#) Te in ek hi hitehi God hatıp hırank yaai. Hırank kekepai keriwe menmen iuwe me Krais te haiu minın menmen me tı. God ketaihis kesiuwai haiu men wit heriyai heriyai haiu matıp mit him yaaim me Krais. Him im hıram yaaim mar ke mit hır nemiwo (o nemiyin) tıpar mekre heurek, maain hır newepim hıram minın meprer wit wit heriyai heriyai. [15-16](#) **Haiu mit aposel haiu mire menmen minın yaaim me Krais hırank kewepwarem kewet God em. Haiu mire menmen minın yaaim men nımin ke mit miyapır kerek God kaktorhis. Me mit miyapır kerek God kaktorhis, menmen haiu misesim hıram mire menmen minın yaaim mamkepi hır nanu werek werek. Me mit kerek God ap kaktorhis nanıno si, menmen haiu misesim hıram mire menmen minın enum menipi hır nani. Mit neimin hır nanırtei menmen im werek werek a? Taauye! [17](#)*Yi yertei haiu mit ap mırak menmen mar ke mit yapırwe hır nırıakem. Hır nepno heriyai heriyai natıp mit him me God hanhan nanıt pewek mererim keremem. Te hır ap nankaap mit miyapır au. Te haiu mit aposel au. Haiu

* [2:13](#) Ap 20:1 * [2:15-16](#) 1Ko 1:18 * [2:15-16](#) Lu 2:34; 2Ko 3:5-6 * [2:17](#) 2Ko 1:12; 1Pi 4:11

mít han kaiu yaaik hau matip mit him yaaim me Krais mentar God kehimintenai hau mirakem. Hau metike Krais mau han kiutip, God kiraai hau matip mit miyapir him mirak.

3

Hau mirak menmen matip mit him lo ham yaaim me God

¹*Menmen hawir wewisiyem menipi yi han kitet hawir wewenipi niuk mawir iuwe te yi yatiip hawir yaaikit a? O au en, yi han kitet hawir war ke mit han hir neweti tiwei mit han ne wit hak newisiyek netpi hir mit yaain a? O au en, yi han kitet hawir hanhan yi yewisawir tiwei te hawir wauno wit hak wewet mit han ek, te hir nertei hawir mitikit yaaikit a? Taauye! Hawir wnapen tiwei au! ²*Yi mit miyapir kerien yi yire tiwei hawir wetenenik kekre han kawir, yi yewenipi niuk mawir yeriuwe menmen yi yirakem te mit miyapir han hir nirem nerteiyem. ³*Menmen yi yirakem meteikin mit miyapir han yi yire tiwei Krais hirak kewisik kesiuwerek me his me hau mit aposel. Tiwei ik Krais ap kewisik keriuwe si yeunek mau nan mar ke nipa Moses kewis him me God mau nan au. Hirak kewisik keriuwe God Himin Yaaik kiraak kerek kepu tipmain tipmain enum eik, hirak kesiuwerek ken kekre han ki kewis him mirak mekre han ki.

⁴ Hawir watip hawir mitikit yaaikit wenter hawir wertei God kehimintenawir wirak

* **3:1** 2Ko 5:12; Ap 18:27; Ro 16:1 * **3:2** 1Ko 9:2 * **3:3** Eks 24:12; Jer 31:33; Esi 36:26-27

menmen im. Krais kekepawir keriuve menmen m̄rak iuwe kerek God Haai kewetiwekem, te hawir wawises menmen hawir wetpiyem.

5 *Hawir ap iuwe te hawir watip hawir wiriak menmen im wises han kawir weinik au. God kerekek kekepawir kewetawir menmen m̄rak iuwe te hawir wiriakem. **6** *God kerekek kekepawir te hawir watip mit menmen me him ham yaaim m̄rak. Him ham yaaim me God hiram ap him lo mau tiwei mit enisesim au. Hiram him yaaim matip mit God Himin Yaaik kirkak kakikepi kaktorhis hir nanu werek. Him lo mau tiwei matip mit ap nanisesim werek werek te hir nani. Him ham yaaim me God Himin kirkak Yaaik hiram mamkaap haiu mit te haiu mamu werek werek. **7** *God kewepyaan him lo, hiram kewet Moses em mau nan. Me wi hiram kirkakem, menmen me God iuwe merhihe mirius ninaan me Moses. Maain hiram pike mamre kike kike ere mamit, te mit miyapir ne Isrel ap nanirek pike te naanmewriyapi me wi menmen me God merhihe mirius ninaan m̄rak. Menmen me him lo kerek menip haiu mit haiu mami, hiram man metike menmen iuwe me God merhihe. **8** *Te haiu matip mit miyapir him me God Himin kirkak Yaaik, menmen im m̄rak menipai haiu han yaaik mepirpir wisenum minin menmen me nipaai me him lo me Moses. **9** *Him lo kerek hiram menip haiu mit mami, hiram man metike menmen iuwe me God merhihe menip mit ninaain nepirpir,

* **3:5** 2Ko 2:16 * **3:6** Jer 31:31; 1Ko 11:25; Jo 6:63; Ro 7:6 * **3:7**
Eks 34:30 * **3:8** Ga 3:2, 5 * **3:9** Diu 27:26; Ro 1:17, 3:21

te h̄im kerek mekepai te God kaktip̄ haiu mit̄ haiu yaain, h̄iram minin h̄im me n̄paa God kewet Moses em, te haiu han yaaik mepirp̄r iuwe. ¹⁰*Menmen me God iuwe merhihe mirius ninaan me Moses mar ke n̄paa ein h̄iram men mire kike kike ere mepeit. Mar im h̄im yaaim n̄paa God kewet Moses em h̄iram epei men kike kike mentar h̄im ham yaaim me Krais me in ek God kewetayem h̄iram mekreh̄r miram. ¹¹H̄im lo me n̄paa ein man metike menmen iuwe me God merhihe, te h̄iram pīke mire kike kike ere meit, h̄iram in ek nepei au mesi. Te h̄im in ek God kewetayem mamkepai haiu mire yaain te God kaktaihis, h̄iram minin h̄im me n̄paa mentar h̄iram ap te mamisi au. H̄iram mamu mamit̄ tipmain tipmain enum eik.

¹² Haiu mertei h̄im ham yaaim h̄iram mamu mamit̄ tipmain tipmain enum eik, haiu mamimer̄r menmen mirak merhihe iuwe mamnen te haiu ap mepakin h̄im mei au. Haiu mewepyapir̄rem te mit̄ miyapir̄ nerteiyem. ¹³*Haiu ap miriak menmen Moses h̄irak kiriajem. H̄irak kewis laplap pinam miwapin ninaan mirak te mit̄ miyapir̄ ne Isrel ap te nanir menmen yaaim me God merhihe mirius ninaan mirak men kike kike ere meit. ¹⁴*Moses kewis laplap pinam miwapin ninaan mirak keremem au. Mit̄ miyapir̄ ne Isrel han kir̄ ap nertei menmen me God werek werek au, h̄iram mire laplap pinam miwapin han kir̄. In ek, mit̄ miyapir̄ ne Isrel h̄ir nererik nekine h̄im

* **3:10** Eks 34:29

* **3:13** Eks 34:33-35

* **3:14** Ro 11:25

me Moses, hır han kır ap nertei menmen me Krais werek werek au. Hıram mar ke laplap pınam wen mıwapın han kır. Mıt hır nemtau him me Krais hır nisesim, hıram mar ke God keit laplap pınam mıwapın han kır, hırap kenemtın kewırem men. ¹⁵ Nıpaa ere in, mit nekine him me Moses, menmen mire laplap pınam mıwapın han kır mentar hır ap nises him me Krais. ¹⁶* Me wı kerek mit o miyapır neweikin han kır nises Mıtık Iuwe Krais, hıram mar ke God keit laplap pınam mıwapın han kır hırap kenemtın kewırem men te hır nertei menmen mırap werek werek. Hıram mar ke nıpaa Moses ken kekre wınak ke God, hırap kenemtın laplap pınam keweikin ketike Mıtık Iuwe tewepnak. ¹⁷* Mıtık Iuwe keit him im hırap God Hımin Yaaik. Hırap kepu kekre han ke mit, hır ap te nanises menmen him me Moses ketpor te hır han kitet God katıp hır yaain. Au, hıram ap mamkepai te God kaktıp haiu yaain au. ¹⁸* Haiu mit ap menmen mıwapın han kaiu au, te menmen yaaim me Mıtık Iuwe hıram mau mekrebhan kaiu. God Hımin Yaaik kau kekre han kaiu keweiknai han kaiu haiu pikeye meweikin mar ke hırap. Mıt miyapır nanırteli God keweiknai han kaiu, haiu mamır ke hırap te haiu mamwenipi niuk mırap mamınterim.

4

*Haiu mit aposel mewepyapır him yaaim hıram
mire si*

* **3:16** Ro 11:23, 26 * **3:17** Jo 8:32, 36; Ro 8:2; Ga 5:1 * **3:18**
Eks 16:7; 24:17

1 *God kerekək hı̄rak han teweninai kehimitenai haiu mı̄rı̄ak menmen mı̄rak matıp mıt miyapır him mı̄rak, te menmen enum man merekyei han kaiu haiu ap mınaain misesim iuwe au. **2** *Haiu meweikin sip mewet menmen enum misawin mıt nanwepyapırem haiu yink enuk meriuwerem au emit. Haiu ap mewises mıt him me God haiu meweikin him mı̄rak matıp mıt hı̄r enisesim. Au, haiu merp ninaan me God, God hı̄rak kı̄rai haiu metpor him mı̄rak haiu matıp him yaaim, te mıt kerek nerteiyeli han kaiu, hı̄r nertei him im hı̄ram yaaim. **3** *Him yaaim haiu matıp mıt em, mıt ap nerteiyem werek werek, hı̄r keriyen nanino si hı̄r ap nerteiyem. Hı̄r ap nises him yaaim nentar tipir enuk ke ti ik Seten hı̄rak kewenin han kır te hı̄r ap nisesim au. **4** *Hı̄rak kewenin han kır te hı̄r ap nertei werek him yaaim me Krais. Him yaaim im hı̄ram matıp me menmen yaaim me Krais kerek keteiknai God kire mekak kar ke hı̄rak kipre God. **5** *Haiu ap metpi him me haiu hı̄ras te yi eitip haiu mıt yaain. Au, haiu metpi him im. Jisas Krais hı̄rekes Mı̄tik Iuwe kaiu, te haiu mıt haiu mar ke wok mıt mekepi yi eiyırteiyek werek werek. **6** *Haiu mı̄rı̄ak menmen im mentar God kerek nipaakatıp kar ik: “Me wit toto lait hı̄remes mamır,” hı̄rak kerekək kekepai haiu mertei mekre han kaiu menmen mı̄rak yaaim merhihe nepei au man mau Krais.

* **4:1** 2Ko 3:6 * **4:2** 2Ko 2:17; 1Te 2:5 * **4:3** 1Ko 1:18 * **4:4** Ef 2:2; Kl 1:15; Hi 1:3 * **4:5** 2Ko 1:24 * **4:6** Jen 1:3; Ais 9:2; 2Ko 3:18

7 *God kewis menmen mîrak iuwe hîram man mekre han ke haiu mít ne tî au haiu wein n. Hîrak kewis m mekre han kaiu kakteik n mít miyap r ne tî menmen yaaim haiu mîr akem ap meke han kaiu man. Au, hîram meke God man mekre han kaiu mekepai. **8** *Merer wit wit menmen enum man mewep te hîram ap meraiwaank au. Haiu ap mertei menmak menmen enum man mewep te haiu ap m naaiw r menmen haiu mîr akem. **9** M t enun noiyai nanrekyei enum, te God ap k naiw rai au. M t h r newep haiu menke te haiu ap maa au. **10** *M t h r newep neriuwe n p n menmen ham yap rwe te hekrit hekrit sak mau y nk kaiu mar ke n p aa m t enun nenep Jisas sak mau y nk k rak. Sak mau y nk kaiu te m t nan rem h r nan rtei Jisas Krais kepu ketikewei kak kepei te m t nanwep haiu mami au, haiu p ke mamu werek. **11** *Me w t haiu mepu t  im, m t h r noiyai nanrekyei enum, haiu mami mentar haiu misses h m me Jisas haiu mat p m t em. M t h r newep menep haiu mami, te m t nan r y nk kaiu kerek maain kaki, h r nertei Jisas Krais kepu kekepai haiu mami au, haiu p ke mamu werek. **12** M t newep menep haiu mami te menmen im haiu mîr akem hîram mekepi h m n ki te yi yayu werek werek.

13 *H m me God kerek m t k Devit kewis m mau t wei Sam hîram mat p mar im: “Hi hat p m t menmen h ntar hi han kitet God naanm p rau kak kepa.” Haiu m t in keriyen haiu han kitet God kak kepai kaktaihis kar ke n p aa h rak

* **4:7** 2Ko 5:1 * **4:8** 2Ko 1:8, 7:5 * **4:10** 1Ko 15:31 * **4:11**

Ro 8:36 * **4:13** Sam 116:10

kikaap mítik hak Devit. Te in ek haiu matıp mit him mirak. **14** *Haiu matıp mit menmen mentar haiu mertei God kerek nipaak kíkíak Mítik Iuwe Jisas, hírak kaktaihis haiu mamtikewi haiu mamírp ninaan mirak. **15** *Menmen yapırwe enum man menep haiu mit aposel, mentar haiu metpi him yaaim mekepi meriuwerem. Maain him yaaim me menmen God kerekyaiyem mamno mamrer wit wit, mit nanisesim, hír nantıp God hírak yaai, hír nanwenipi niuk mirak me menmen im yapırwe hírak kírakem.

*Menmen enum im híram mire menmen weinim
mentar haiu mamit menmen yaaim*

16 *Haiu ap han enuk minaaiwir menmen im God kehimitenai haiu mirakem mentar haiu mertei God kakikekyei haiu mit, haiu yapırwe mamwenipi niuk mirak. Maain yink kaiu hírak kaki, te hekrit hekrit God kíkaap himin kaiu hírak kau werek werek. **17** *Menmen im enum híram meraiwaank híram mar ke menmen kike keremem, te híram mekepai haiu mamit menmen yaaim me God wisenum híram mamu mamit tipmain tipmain enum eik. **18** *Tis, haiu ap te han ekitet menmen yapırwe haiu mirem meriuwe nanamir kaiu au. Im em híram mamu me mi mei kike te maain híram mamwaank mamit. Haiu han ekitet mamiemerir menmen haiu ap mirem wen au, te maain God kakwtaiyem. Menmen in ek haiu ap mirem, híram mamu mamit tipmain tipmain enum eik.

* **4:14** 1Ko 6:14 * **4:15** 2Ko 1:3-6 * **4:16** Ef 3:16 * **4:17**
Ro 8:17-18 * **4:18** Kl 1:16; Hi 11:1-3

5

Menmen mit aposel hîr nisesim hîram mîkaap han ke mit yapîrwe

¹*Haiu mertei maain yînk kaiu ke tî ik hîrak kaki kakîsine kakît. Haiu mami hîram mar ke mîtîk kau weisaak hîrak ketpaan ken kewepik hîrak kînaiwîrek ken wit hak kekin hei weisaak hak. Haiu mami haiu mertei maain God kakrekyei yînk hak yaaik kakît wit kîrak kaku kakît tipmain tipmain enum eik. Menmen im hîram mar ke wînak yaaik God kimaak keit wit kîrak haiu mamwim. ²*Hîm im yaaim. In ek haiu mau yînk kaiu ke tî ik, haiu han kitet menmen enum mewep te haiu hanhan mamît yînk hak yaaik God kakwetaiyem kakît wit kîrak. Hîrak hîmîn kaiu kakîkrerem te haiu mamu werek werek mamîr ke mîtîk kau kekre wînak keit tî ik hîrak kekepik kau werek werek. ³ Maain haiu mami haiu mamît yînk hak yaaik God kakwetaiyek, haiu ap te mamu hîmîn weinîk au. ⁴*In ek haiu mau yînk kaiu ke tî ik, haiu mepu han kitet menmen yapîrwe mewep mewetai han enuk. Haiu ap hanhan mami mamnaaiwîr yînk kaiu ke tî ik au. Haiu hanhan mamît yînk hak yaaik God kakweteiyek, hîrak kakîkrehîr ke yînk kaiu ik. Te haiu hanhan yînk kaiu ik hîrak ap kaki au. Haiu hanhan hîrak kakweikîn kakre yînk hak yaaik kaku kakît kaktike God. ⁵*God hîrekes kerekek hîrak kenipai han kaiu te haiu mamît menmen yaaim mîrak im. Hîrak nepei kewetai

* **5:1** 2Ko 4:7; 2Pi 1:13-14 * **5:2** Ro 8:23 * **5:4** 1Ko 15:53-54

* **5:5** Ro 8:16, 23; 2Ko 1:22

God H̄im̄in Yaaik kau kekre han kaiu keteiknai maain h̄irak kakwetai menmen yap̄rwe h̄irak kerekyeiyem.

6 *Haiu mertei God kakwetai menmen yap̄rwe h̄irak kerekyeiyem, te hekrit hekrit haiu han tokik mau meit. Haiu mertei w̄i kerek haiu mau t̄i mekre ȳink kaiu ik, te haiu ap mau metike God meit wit k̄rak. **7** *Haiu ap m̄ir menmen im God kerekyeiyem, te haiu mertei haiu mamtiwem mentar God ap kewisesik au. H̄irak katip werek werek kerekkek. **8** *Hi hatip werek. Haiu ap m̄inaain te haiu mami au. Haiu hanhan maminaiw̄r ȳink kaiu ke t̄i te haiu mamu mamtike M̄itik Iuwe God mamit wit k̄rak. H̄iram minin ȳink kaiu kau keit t̄i ik e. **9** *Haiu mau ȳink kaiu me t̄i im e, o haiu mamit ȳink hak yaaik kakit wit k̄rak, h̄iram menmen weinīm. Haiu eminin han ekitem emriak menmen God hanhan haiu emisessim emriakem. **10** *Hi hetpi menmen im hentar haiu mertei maain haiu yap̄rwe mamirp ninaan me Krais h̄irak han kakitet menmen enum haiu miriakem mekre ȳink kaiu ke t̄i ik ek haiu miriakem. H̄irak han kitet o skelim menmen haiu miriakem h̄irak kakrekyai menmen yaaim o enum mamrerim.

Mit aposel nīkaap mit miyap̄ir netike God nekiyan nau neit

11 *W̄i kerek haiu matip mit miyap̄ir him me God haiu miriak menmen mari han k̄ir te h̄ir nanisesim nentar haiu mertei maain M̄itik Iuwe

* **5:6** Hi 11:13-16 * **5:7** 1Ko 13:12 * **5:8** Fl 1:23 * **5:9** Kl 1:10; 1Te 4:1 * **5:10** Ekl 12:14; Ro 2:16, 14:10 * **5:11** 2Ko 4:2

Krais skelim menmen haiu aposel mîriakem. God kertei han kaiu te hi hanhan yi yertei yekre han ki hi hises menmen yaaim hekepi heriuwerem yar ke God kertei. ¹² *Haiu ap pîke mari han ki te yi yatıp him yaaim au. Haiu hanhan metpi him im te yi eiyirtei haiu menmak te haiu yaain. Te maain yi eitıp mit han kerek han kitet menmen me niuk iuwe o klos yaaim hîram minin menmen mekre han ke mitik, yi yayitpor menmen im hîram yaaim au, hîram enum. ¹³ Haiu mit haiu han kaiu ken sip mar ke mit netpim, te haiu han ken sip kentar haiu hanhan mîriak menmen mamkepi. ¹⁴ Krais hîrak hanhan haiu mit, te menmen im mari han kaiu haiu mîriak menmen mîrak mîkaap mit miyapîr meriuwerem. Haiu mîriak menmen im mentar haiu mertei hîrak kiutipen kaa kekrehîr ke haiu mit yapîrwe, te hîram mar ke haiu mit yapîrwe maa metikerek. ¹⁵ *Hîrak kaa kekrehîr kaiu, te haiu mit kerien haiu mepu ti ik, haiu ap emises han kaiu mamriak menmen au emit. Haiu emises han ke mitik kiutipen ik kerek nîpaa kaa, God kîkîak pîke kekrit kau kekepai haiu mit.

¹⁶⁻¹⁷ *Nîpaa haiu mit ne ti mîriak menmen enum haiu han kitet me Krais mar im: Hîrak mitik kerekek. Wi kerek mit miyapîr nanises him me Krais nantikerek nanu niutip, hîr neweikin nanir ke mit miyapîr yaain. Menmen enum me nîpaa hîram epei au mesi meit. Menmen yapîrwe yaaim mamikrit mamikrehîr ke menmen enum me nîpaa ein. Te in ere maain haiu mit ap te

* **5:12** 2Ko 3:1, 1:14 * **5:15** 1Ti 2:6; Ro 14:7-8 * **5:16-17** Ro 8:1, 10; Ga 6:15; Ais 43:18; Rev 21:5

han ekitet mit hir yaain o enun nentar hir niuk mir iuwe o hir netenen menmen yapirwe au emit! Menmen im hiram menmen enum me ti. Haiu han ekitet mit hir yaain nentar hir ne Krais keriyen.

18 *Menmen im me haiu meweikin mi're mit miyapir yaain, God kerekek kirakem. Krais hirak kaa kentar nu tentarakit. Te God keriuwe menmen im Krais kerekyeiyem, hirak kekepai haiu mit kerek nipaai haiu enun nepan metike God. In ek haiu metikerek mekiyan mau meit.

19 *Menmen haiu metpiyem hiram mar im. God kekepai haiu mit miyapir yapirwe mau ti meriuwe menmen Krais hirak kirakem. Te in ek God kehimitenai haiu nirak yaain. Hirak ap han kitet menmen enum haiu mirakem au. Hirak kesakem. In ek hirak kewetai haiu mit aposel him mirak me hirak hanhan haiu mit ne ti haiu mamtikerek mamkiyan mamu mamit. **20** God kehimitenai haiu mekreher ke Krais te menmen haiu metpiyem hiram mar ke God hirekes kau ketikewi ketpi. Haiu mikaap Krais haiu metpi him iuwe: "Yi eiwis God hirak kakkepi te yi eitikerek eikiyan eiyu werek werek." **21** *Krais kerekek hirak ap menmen enum mamu han kirak au. Te God kekepai haiu mit hirak keit menmen enum yapirwe haiu mirakem kewisim mentar Krais hirak kekreher kaiu kaa. Hirak kekreher kaiu kaa te haiu mit miyapir kerek haiu mamises him mirak, God kaktip haiu yaain.

* **5:18** Ro 5:10 * **5:19** Ro 3:24-25; Kl 1:19-20 * **5:21** Jo 8:46;
Hi 4:15; Ga 3:13; 1Ko 1:30; Fl 3:9

6

*Menmen enum mewaank mit aposel kerek
natip mit him me God*

¹*Hi Pol hetike Timoti hawir wetike God wiriak menmen miutip. Te hawir wetpi him manp, yi nepei yewis menmen yaaim God kerekyiem hiram mekre han ki te yi ap eiwenem ap mamkepi au emit! ²*Yi ap eirak menmen im au emit! Him me God mit newisim mau tiwei matip mar im:

“Me wi hi God hanhan ekepi yi yitauhi menmen
hi
hemtewem hekepi heriuwerem. Me wi hi himat
hi atihis yi mit miyapir yau ti, hi hekepi.”
Yi nirkip emnep eyimtau! In ek God han-
han kakrekyi yaaim. In ek hiram kakkepi
kaktihis.

³Haiu mit minapen mit han hir han kitet men-
men haiu miriakem me God hiram enum, te ap
miriak menmen miutip mamri han kir enuk te
hir nantip haiu enun au. Haiu mamriak menmen
enum hiram mamiir haiu mamwis nan mamwaai
yayiwe te mitik kakitet yayiwe kaknen kakrewo
nan im kakinkewin. Te haiu au minapen hir han
kitet haiu miriak enum au. ⁴*Au, me menmen
yapirwe haiu miriakem, haiu meteikin mit haiu
mire wok mit ne God. Haiu meteiknor menmen
mar im: Haiu han tokik mepu me menmen
enum man mewep, me menmen enum merekyei
enum metike menmen enum man meraiwaank.
⁵*Mit hir niwaai nippin newep, hir newisei mekre

* **6:1** 2Ko 5:20 * **6:2** Ais 49:8; Lu 4:19-21 * **6:4** 2Ko 4:2

* **6:5** 2Ko 11:23-27

wınak enuk ke gavman, mıt enun hır nererik neweiknei neneipi nanwep. Haiu mırıak menmen iuwe ere haiu mewewei. Wı ham haiu ap miwaai werek werek au, wı ham haiu mıt nınpı mewei. Menmen im enum yapırwe man haiu mıt mentar haiu mewepyapır him mırak.

6 *Haiu mırıak menmen yaaim keremem, haiu mertei menmen yaaim me God. Haiu ap han enuk meriuwe menmen waswas au, haiu han yaaiķ keriyen mıkaap mıt. Menmen im haiu mırıakem meteikin mıt haiu wok mıt ne God. Menmen iuwe me God Hımin Yaaik kau kekre han kaiu, haiu han tewenin mıt miyapır han.

7 *Haiu mewepyapır him yaaim, God kekepai haiu mırıak menmen mırak. Haiu mises menmen yaaim hıram mekepai menip him enum mıt nesweiyem hıram mami mar ke nopen kekepai kısawın yıñk kaiu. Hım yaaim me God haiu matıp mıt em hıram mekepai merekir han ke mıt mar ke hıne yipo henmık mıkaap mıt nene p mıt enun nepan nır neriuwerem. **8** Mıt han hır natıp haiu mıt yaain mırıak menmen yaaim. Mıt han au hır natıp haiu enun hır netpepai nisisai haiu enun. Hır han kitet haiu mıt enun memipin te haiu au. Menmen im hıram menmen weiniṁ. Haiu mises menmen haiu mırıakem. Haiu matıp him yaaim keremem. **9** *Haiu ap metenen tiwei matıp mıt me haiu hıras haiu neimin. Te mıt yapırwe nerteiyai haiu mıt aposel keriyen. Mıt han kitet menep haiu mami, te haiu wen au mepu. God kewis mıt newep te hırank

* **6:6** 1Ti 4:12 * **6:7** 1Ko 2:4 * **6:9** 2Ko 4:10; Sam 118:18

naanm̄iprai haiu ap mami au. ¹⁰*Menmen enum mari han kaiu mamrekyei han enuk te haiu au hekrit hekrit han yaaik mepu. Haiu m̄ire mit enun ap metenen menmen aurei. Te haiu m̄ikaap mit h̄ir netenen menmen me God yap̄irwe. Haiu m̄ire mit metenen menmen me ti au, te haiu metenen menmen yaaim ap te mit nan̄riyaam mamno taau!

¹¹ Yi mit miyap̄ir ne wit Korin. Haw̄ir nepei wetpi wewepiyap̄ir han kaw̄ir wepak̄in menmen au. Haw̄ir han tewen̄ini wīsenum. ¹² Haw̄ir h̄irekses ap wewen̄in han kaw̄ir au. Haw̄ir han tewen̄ini wīsenum. Te yi mit au, yi h̄iras yewen̄in han ki ap han tewen̄inaw̄ir au. ¹³*In ek, hi hetpi har ke haai katip n̄ikerek n̄irak, hi hetpi har ik: “Yi han tewen̄inaw̄ir yaȳir ke haw̄ir epei han tewen̄ini yi mit miyap̄ir.”

Haiu mit yaain ne God ap mamtike mit enun mamu niutip

¹⁴*Yi mit miyap̄ir kerek yises him me God yi yetike mit miyap̄ir han ap nises him me God, yi ap yaikiyan yairiak menmen o eiyisesim au emit! Menmen yaaim, menmen enum ap te mamkiyam mamu werek werek taau. Mam̄rkeik te wītaan wanewik mamkiyan mamu wī miutip a? Taauye! ¹⁵ Yi han kitet Krais ketike Seten tekiyakit a? Taauye! Mam̄rkeik te mitik kises him me God kaktike mitik ap kises him me God han kitet tip̄irakit a? Taauye! ¹⁶*Mam̄rkeik te mit nanwen̄ipi God kaktike teinik mit newis

* **6:10** 2Ko 7:4; Fl 2:17; Kl 1:24 * **6:13** 1Ko 4:14 * **6:14** Ef 5:7, 11 * **6:16** 1Ko 3:16; Lev 26:12; Esi 37:27

ninaan mewim mekre pak? Taauye! God han enuk kakwep haiu mít! Haiu mít miyapır keriyen haiu mar ke wınak ke God kerek kepu kepeit. God hırekes katıp kar ik:

“Hi ano mít miyapır ehu ekreri. Hi hıre God kır, te hır nanır ke mít miyapır nai.” ¹⁷*Te God katıp,

“Yi einaaiwır menmen enum mít miyapır enun nisesim, yi eiweikin sip eiwetiwem. Yi einopın menmen hıram enum ap eisesim au, te hi atihis.

¹⁸*Yi yisesim te hi hıre haai ki, yi eire nıkerek hırankıt o nıkerek hıram (o hıran) nai.” God kerek hırankırik menmen yapırwe me tı metike nepni, hırankatıp kar ik.

7

¹Naiu yinan yaain, God nepei ketpai hım yaaim im, te haiu emıpir emnopın emkeipin menmen yapırwe haiu mırıakem menipai han kaiu ketike yınk kaiu enuk. Haiu mınapen mamrıak menmen mamnip God yınk enuk kakriuwai te hırankehimitenai haiu nırak yaain.

Mit ne Korin neweikin han te Pol han yaaik keriuweri

²*Yi mít miyapır yi han etwenınai. Haiu ap mırıak menmen enum me mítik kiutıp ke yi mít au. Haiu ap mewaank mítik kiutıp ke yi mít au. Haiu ap mewisesiyek me menmen mari menmen me mítik kiutıp au, mar ke mít han ein netpiyem

* **6:17** Ais 52:11; Esi 20:34; Rev 18:4 * **6:18** 2Sml 7:14; Ais 43:6;
Jer 31:9; Rev 1:8 * **7:2** Ap 20:33; 2Ko 12:17

me haiu mít. ³*Hi ap hetpi hím im hení heswi hím wísenum hentar yi han kitet hi herekyi enum au. Hi hení kike keremem hentar nípaa hi hetpi te hi hetpi heteipim, haiu mít in han teweníni wísenum. Haiu han teweníni wísenum te yi yayi, haiu hanhan mami mamtikewi, o au en, yi yayu, haiu hanhan mamu mamtikewi. Te haiu markeik mítæk menmen enum im mít han netpiyem me haiu mít a? Taauye! ⁴Hi ap hisawín menmen mekre han kai au. Hi hewepiyapírem hetpim. Hi han yaaik wísenum heriuwe yi mít miyapír en. Menmen enum man mewep haiu mít, hi wen han kitet menmen yi mít yírækem te hi han kewei hi han yaaik heriuwi.

⁵*Haiu nepei man provins Masedonia, haiu wen ap mepu werek werek au. Menmen enum nepei man mewep. Haiu metike mít han haiu menehan me menmen, haiu mínaain te menmen yapírwe haiu merekyiyem mekre han ki mít han enun nanriwaankem. ⁶*Te God kerek kerekyai han ke haiu mít me menmen híram meraiwaank han kaiu, hírak kenipawír han yaaik keriuve mítük Taitas kerek kan kírawír. ⁷Hírak keriuwet mítük Taitas kan kírawír kerekyawír han yaaik keriuve menmen im keremem au. Hírak ketpawír hírak nepei ken kíri te yi yerekyíwek han kírak yaaik yeriuve menmen yaaim yi yisesim yírækem. Hírak kan ketpawír yi hanhan yaira, yi yínk enuk yeriuve menmen yi yírækem yi han tewenína, yi yekrehír kai yatíp mít han hír natíp hi enuk yi yetpor hi yaaik. Yi yírækem menmen im yenipa hi han yaaik heriuwi.

* ^{7:3} 2Ko 6:11-12 * ^{7:5} 2Ko 2:13 * ^{7:6} 2Ko 1:3-4

8 *Tiwei kerek nipaah hi hewisiyek hırap kenipi yi yıñk enuk yeriuwerek, hi ap han enuk heriuwe hırekes me hi hewisiyek au. Hi hınapen hewisi tiwei hentar hi hertei hırap kaknipi yi yıñk enuk me wı meiyam. **9** Te in ek hi han yaaik hi hewisiyek. Hi ap han yaaik yi yıñk enuk yeriuwete menmen hi hewisiyem au. Hi han yaaik yi yıñk enuk yi yeweikin han pıke yises menmen yaaim. God keit menmen im hi hewisiyem hırap keiyım keweikni han ki te hawır ap weriwaank au. **10** *God keit menmen im menipi yi yıñk enuk hırap keiyım keweikni han ki te hırap kekepi kaktihis kakıriuwerem. Menmen im hıram yaaim te haiu ap han enuk meriuwerem au. Menmen menip mit miyapır ne tı hı̄r han enuk hıram ap mekepi nanweikin han nanises menmen yaaim au. Hıram mewetır han enuk neriuwe hıras keriyen. Menmen im ap mamkepi hı̄r nanu werek werek au. Hıram mamnipi maain hı̄r nani. **11** Yi han ekitet menmen im werek werek. God kerekyi menmen yaaim keriuve hı̄m im hıram menipi yi yıñk enuk yeriuerem. Hıram mekekyi han ki yi hanhan einaiwırem eiweikin sip eiwet menmen enum hi hewisiyem nipaah ein mau tiwei hak. Hıram mekekyi han yi yene mitık hak kerek kırıak menmen enum. Yi yeperper menmen enum im nepei man, yi hanhan hi anen akepi ariuwerem. Yi hanhan eikaap mitık kerek kırıak menmen enum. Menmen yapırwe yi yisesim yırıakem me hı̄m hi hewisiyem, hıram meteikin yi yetike mitık ik enuk yi ap yau han

* **7:8** 2Ko 2:4 * **7:10** Mt 27:3-5; Hi 12:16-17

kiutip me menmen hırank kırıakem. Au, yi han enuk yeriuwerek yi yepirek ken.

12 Hi ap han kitet mıtık nipaah kırıak menmen enum te hi hewisi tıwei au. Hi ap han kitet mıtık nipaah mıtık hak kerekyıwek enum te hi hewisi tıwei au. God kertei han kai hi hewisi tıwei ik ek kakıkepi kakteikni te yi yertei werek werek yi hıras keriyen hanhanai haiu mıt aposel in.
13 Menmen yi nepei yırıakem hıram menipai han kewei mau meit keriyen au.

Menmen yi yırıakem hıram mıkaap Taitas han kewei kau keit, te haiu metikerek haiu han yaaik wısenuk. **14** Nipaah hi hewenipi niuk mi hatıp Taitas yi yaain, te menmen yi yisesim yırıakem ap menipa hi yınk enuk hi hetpiwekem au. Menmen yapırwe hi hetpiwekem me yi mıt miyapır en hıram yaaim, mar ke hım nipaah haiu metpiyem hıram yaaim. **15** *Taitas hırank ken kırı, yi yınaain yeperper yi naanmıprewek, yi yapırwe yises menmen hırank ketpiyem. Hırank han kitet menmen im te hırank han tewenini wısenum. **16** In ek hi hertei yi eiyises menmen yapırwe hi hetpiyem, te hi han yaaik wısenuk.

8

Mıt miyapır ne weiwık me God hır enkaap nır yinan

1 *Naiu yinan, haiu hanhan metpi hım te yi eiyırtei werek werek menmen yaaim God kırıak mıt miyapır ne weiwık mırak em neit Masedonia. **2** Menmen enum nepei man manıp mari

* **7:15** 2Ko 2:9 * **8:1** Ro 15:26

han kır. Hır mit enun netenen menmen au, te hır han yaaik wisenuk nentar hır nertei God kesak menmen enum mır. Hır han yaaik te hır newis pewek mır men niutıp nanwet mit han em. ³ Hi hertei werek te hi hetpi hır nises han kır kerek newis pewek im. Hır newis pewek pınam hır netenen pınam, hır hanhan nanwetir meiyam te hır newisim ere mır mesi hır netenen kike. Haiu ap mari han kır hır nrıakem au, hır hıras keriyen. ⁴*Hır nitaihi him manp te haiu emwisi hır nanwır pewek nantike mit han ne weiwık miutıp me God nerer wit wit, hır nansiuwe pewek meiyam im mamno mamkaap mit han ne weiwık me God kerek ap netenen menmen au. ⁵ Hır ninin menmen haiu han kitet hır nanrıakem. Hır ninin neweikin han kır ken God. Nepei au, hır nemerir God ketpor menmen hırank hanhan hır nanisesim neriuwe him haiu metporem.

⁶ Haiu han kitet menmen im mit ne Masedonia hır nrıakem, haiu matıp Taitas him manp te hırank kakno kakıkepi yi mit eirıak menmen im me pewek kerek yi eikaap mit eiriwerem. Nıpa Taitas kekekyi han ki te yi eirıakem, te hi hanhan pięce eriuwetek hırank kakno yi mit kakıkepi yi eirıakem ere werek. ⁷*Me menmen yapırwe, yi mit yinin yırıak menmen yaaim. Yi mit yises God werek werek, te yi yatıp mit han him mırak yeriwerem. Yi mit yertei him me God werek werek te yi yıkaap mit miyapır yeriwerem. Yi han teweninai wısenum, te haiu hanhan yi eiyinin mit miyapır han yi eiwis pewek emno niutıp

* **8:4** 2Ko 9:1-2 * **8:7** 1Ko 1:5, 16:1-2

emkaap mít miyapır eiriuwerem. **8** Hi ap hewisi him lo yi eiyisesim au emit! Hi nepei heteikni mít miyapır han hır hanhan nanwır pewek nankaap mít miyapır han nanriuwerem. Hi hekekyi han ki heriuwe him hi hetpiyem me mít miyapır, te hi hertei yi han tewenin mít miyapır han werek werek yi eikepi o au. **9***Hi hanhan ekekyi han ki hentar yi nepei yertei menmen yaaim Mítık Iuwe kaiu Jisas Krais hı̄rak kırı̄akem. Hı̄rak ketenen menmen yapı̄rwe ketike God te hı̄rak keweikin sip kewet menmen im, hı̄rak keweikin kire mítık enuk weinik. Hı̄rak keweikin kire mítık enuk weinik kenteri yi mít, te hı̄rak kakı̄kepi yi eiyit menmen yaaim em me God yapı̄rwe. Te yi eiyises menmen mırak hı̄rak kırı̄akem yi eikaap mít miyapır han.

10 Hi hetpi han kai me menmen im. Tito me nı̄paa ein, yi yinin yarı pewek yewisim men niutıp. Yi yinin mít han yi hanhan yewisim men niutıp waswas. **11** Te in ek yi eiri pewek meiyam eiw̄sim mamno niutıp ere werek. Yi nı̄paa hanhan yinin yırı̄ak menmen im, te in ek yi yırı̄akem yeriuwe pewek mei yi yetenenim. **12***Mít hır hanhan nanwet mít miyapır ne God menmen, God han yaaik keriuwe mít nar ik. God han kitet menmen mít hır netenenim, te hı̄rak han kitet menmen mít nırı̄akem neriuwerem. Hı̄rak ap hanhan pewek mít ap netenenim hanhan mít nanwet mít han em au. Hı̄r mır.

13-14*Hi ap hatıp yi eiwet mít han neit Jerusalem pewek mi einemtın, te hır nanu werek,

* **8:9** Mt 8:20; Fl 2:6-7 * **8:12** Mk 12:43 * **8:13-14** 2Ko 9:12

yi au yau weinim pewek auri. Au, hi hanhan yi eiwetir meiyam eiyintar in ek yi yetenen pewek mei yapirwe, hir au pewek mir kike keremem. Maain, hir nantenen menmen yapirwe, te yi au menmen kike, maain hir naniswi pewek meiyam nankepi nanriuwerem. Mar im yi yapirwe eiyu werek werek eiyiran. ¹⁵ *Him em God kewet Moses em kewisim mau tiwei matip mar ik: Mit kerek nen neit menmen mana yapirwe, ap mei mau au. Hir naam nenevim. Mit kerek nen neit menmen mana kike, hir ninipi maan au, hir naam ere werek." Te yi eikaap mit han kerek hir pewek auri, te hir nanu werek.

Wok mit hir naninen wit Korin nankepi

¹⁶ Hi hatip God hirak yaaik. Hirak kikiak han ke Taitas hirak hanhan piye kakikaap yi mit kar ke hawir hanhan waukepi. ¹⁷ Hawir witewekhi hirak kaknen kakri, te hirak kewenhi. Te hawir ap wari han kirak au. Hirakes kises han kirak hirak hanhan kaknen kakri. ¹⁸ Haiu mamriuwet kaiu yinak kaknen kaktike Taitas. Mit miyapir ne weiwick me God nerer wit wit menep in, hir newenipi niuk mirak nentar hirak yaaik katip mit him me God. ¹⁹ Hir newenipi niuk mirak kerekek au. Hir nehimitanek hirak kakno kaktikewai mamriyan haiu mamriak menmen im mamit pewek kerek mit miyapir newisim men niutip nanwet mit enun netenen menmen au, nanwetirem. Haiu mamriak menmen im te mit hir nanwenipi niuk me God mamriuwerem, hir nanirtei haiu hanhan mamkaap mit nanriakem. ²⁰ Haiu minapen mamkiak han ke mit miyapir,

* **8:15** Eks 16:18

te hır nantıp enum nantıp haiu ap mamwet mit enun pewek auri pewek im yapırwe kerek mit miyapır newisim men niutıp. Te haiu nepeı mari kaiu yinak ik kaktikewai mamno heriyai heriyai naanmamre menmen haiu mırıakem. ²¹ Haiu han kitet emrıak menmen yaaim me ninaan me Mıtık Iuwe God kerek au. Haiu hanhan mit miyapır yapırwe hır nanırtei haiu mırıak menmen yaaim.

²² Te haiu mamriuwet kaiu yinak yaaik ik kaknen kaktike mitkit wik. Haiu nepeı han kitet menmen yapırwe hırankırem haiu mertei hırankırem werek werek. In ek, hırankertei yi yises menmen yaaim me menmen yi yırıakem, te hırank hanhan wişenum kaknen kakrıak menmen im. ²³ Mit han nanitihi me Taitas hırankırem, yi eiyıtpor hırank wariyakıt kai ketikewa hawır wirıak menmen miutıp wekepi weriuwerem. Me mitkit wik kerek tatkiterek tatnen yi mit, yi eitıp mit han hırankıt taiu yinakıt yaaakıt kerek mit miyapır ne weiwick me God (o sios) menep in hır nehimitanıwekit tatnen. Mitkit hırankıt tırıak menmen me God tıkaap mit miyapır teriuwerem tatıp mit miyapır niuk me Krais teriuwe menmen hırankıt tırıakem. ²⁴*Te yi eiteiknor yi han etweninet yi naanmamprıwekit. Yi eırıak menmen im te mit miyapır ne weiwick miutıp me God heriyai heriyai nanırtei yi yaain yar ke nıpaa hi hetporem me yi mit miyapır en.

9

Hım me pewek mamno mamkaap mit miyapır

* ^{8:24} 2Ko 7:13-14

neit provins Judia

¹ *Yi nepei yertei me pewek haiu mamtiwem mamsiuwerem mano mamkaap mit miyapir ne weiwik miutip me God neit provins Judia. Te hi ap hewisi tiwei nokik hetpiyem au. Kike kerek. ² Hi hertei yi hanhan yaikaap mit miyapir ein, te hi hewenipi niuk mi hatip mit miyapir ne God neit provins Masedonia hetpor har ik: "Naiu yinan neit provins Akaia, tito nipaai ein hir nepei nankaap mit miyapir neit Judia." Hir nertei yi nepei yaikaap mit miyapir en, te menmen im yi yiriakem hiram mekekkyr han kir te hir nanriakem. ³ Hi hinapen him yaaim hi nepei hatip mit ne yi mit em hiram mire him weinim au. Te hi heriuwet kaiu yinak Taitas ketike mitikit wlik it tatinin tatnen yi mit tatkepi yi yaiwis pewek mamno niutip werek werek. ⁴ Haiu han kitet yi eiwis pewek werek werek te hi han kitet maain hi etike mit han ne provins Masedonia haiu mamnen mamri, yi ap yewis pewek werek werek au, yi yink enuk. Hi yink enuk hentar hi hetpor yi nepei yaiwis pewek mamno niutip. Hi yink enuk, te yi yink enuk. ⁵ Hi han kitet menmen im te hi hitehi taiu yinakit it hirakit tatinin tatnen tatkepi yi eiwis pewek mamno niutip werek werek. Maain hi anen etike mit ne provins Masedonia, menmen mamwaai werek werek. Mar im hir nanritei yi nepei yises han ki yewis pewek im, te haiu ap mari han ki meriuwerem au.

⁶ *Yi han ekitet menmen im. Yi eiwet mit

* **9:1** 2Ko 8:1-7 * **9:6** Pro 11:24; 22:9

menmen kike te maain yi eiyit menmen kike me God. Hiram mar ke mitik kakmir ni. Hirak kakmir ni kike, hirak kakit menmen kike. Hirak kakmir ni iuwe, hirak kakit menmen yapirwe.

7 *Yi mit miyapir niutip niutip yi eiyin in han ekitem werek werek menmen me pewek yi eiwet mit em, te maain yi yairakem. Yi ap eiriak menmen me pewek eiwistem eiyintar mit han nari han ki yi yink enuk au emit! Yi eiriak menmen im te maain yi han tewen in pewek mi epe i yewetrem. Menmen im au emit! God hanhan yi eiwistem pewek emno niutip eiyintar yi hanhan eikaap mit eiriwerem. **8** God nepei Iuwe te hirak kakweti menmen yaaim heriyai heriyai mamin in menmen yi yetiwem. Hekrit hekrit hirak naanmri menmen te yi yetinen menmen naanempre hiras eiriwerem, meiyam mamu te yi eikaap mit miyapir han eiriwerem. **9** *Him me God mit newistem mekre tiwei Sam hiram matip mar im:

“Mitik kerek kises him me God hirak kikaap mit enun menmen auri.

Menmen yaaim hirak kerek yorem hir han kititim tipmain tipmain enum eik.”

10 *Him im yaaim mentar God kerek kewet mit wit (o rais) yehes hir nanmir te hir nanit menmen meriuwerem, hirak kakweti menmen marim, hirak kaknipem yapirwe te yi eikaap mit miyapir han eiriwerem yapirwe enum yapirwe.

11 *God kakweti menmen yapirwe heriyai heriyai te yi eikaap mit miyapir han ne God eiriwerem

* **9:7** Ro 12:8 * **9:9** Sam 112:9 * **9:10** Ais 55:10; Hos 10:12

* **9:11** 2Ko 1:11, 4:15

yapırwe. Te maain haiu mamnen mamit pewek yi yewisim men niutip, haiu meiyim mamno mamwet mit han em, hir nanwenipi niuk me God me menmen yi yerekyorem. **12***Menmen im yaaim yi eirakem hiram mamkaap mit miyapir ne God kerek ap netenen menmen au hiram mamkepi keremem au. Hiram mamnipi hir han yaaik nanwenipi niuk me God nanriuwerem. **13** Menmen im yaaim yi yairiak ni yinan em hiram mamteiknor yi yises him me God werek werek yi yewepyapir him me Krais. Hir nanir pewek yi yaitiwem mamtike mit han en, hir nanwenipi niuk me God nanriuwerem. **14** Te maain hir hanhan nanri hir nantike God hirak kakikepi naanmamri kakintar hirak kerek yi han te yi yirak menmen im yekepi yeriuwerem. **15** Haiu emtip God hirak yaaik kentar menmen yaaim hirak kewetaiyem. Menmen im haiu ap te mampi hiram yaaim markeik? Au, hirak yaaik wetpen enuk kepeit kentar presen ik hirak Jisas Krais God Nikan kirkak kerek hirak kewetaiyek.

10

Pol kewenin him enum me mit hir natip aposel hir enun

1*Hi Pol hirakes hi hanhan hekekyi han ki yi han kitet menmen Krais kirkakem. Hirak kewenin han kirkak me menmen, hirak kirkak menmen han yaaik ketike mit. Mit han nekre nimin ne yi mit hir natip me hi nar ik. Hir natip, "Wi kerek hirak kau ketikewai, hirak kewenin

* **9:12** 2Ko 8:14 * **10:1** 1Ko 2:3

han kîrak katip hîm yaaik ketikewai, te maain hîrak keit wit hak, hîrak kewisai tiwei kenai ketpai hîm manp me menmen.” Te in ek hi hitihi hîm manp. ²*Maain wi hi anen ari, yi ap yenipa me menmen im te hi ani har ke hi ane mit han en natip haiu mit in mises menmen enum me ti mîriak menmen miakaap mit meriuwerem. ³Haiu ap mises menmen me ti mîrak menmen au. Haiu mau ti mîriak menmen te haiu ap mîriak menmen me God meriuwe menmen mit ne ti hîr nisesim au. ⁴*Menmen yapîrwe haiu metenenim mîriak menmen me God meriuwerem, hîram ap menmen me ti au. Haiu metenen menmen iuwe me God hîram mekepai haiu maminin menmen enum me Seten mewenin han ke mit ap nises hîm me God. (Menmen iuwe me God hîram mar ke nopen ketike hîne, yipo henmik kerek mit hîr netenenim nen newen paaik nen netike mit nenepan.) ⁵Menmen iuwe me God haiu metenenim hîram minin hîm enum me ti mit hîr nisesim, o menmen hîr han kitetim minin mewenin han kîr te hîr ap nertei God au. Meriuwe menmen iuwe me God haiu metenenim, haiu mari menmen yapîrwe mekre han ke mit hîram mamises hîm me Krais. ⁶*Haiu memerir yi mit miyapîr en, yi eiweikin han eiyises hîm me God werek werek. Yi eiyises God werek werek nepei au, haiu mamriak menmen enum me mit hîr ninapen nanimtau hîm me God haiu mamrekyor enum emrerim.

⁷ Yi mit han kitet yar ik: “Karkeik te Pol hîrak mitik God kehimitanek kewepyapîr hîm mîrak

* **10:2** 1Ko 4:21 * **10:4** Ef 6:13-17 * **10:6** 2Ko 2:9

hı̄rak ap kertei katıp him iuwe?” Mıt han nau nekri yi mıt en, kerek natıp Krais kehimitenor hı̄r natıp mıt him mı̄rak, hı̄r han ekitet menmen im. Mar ke hı̄r ne Krais, haiu mıt in haiu ne Krais.

8 *Mıtık Iuwe Krais kewisai haiu mekrehı̄r kı̄rak, haiu mırı̄tak menmen im mamkepi yi eiyisesik werek werek, haiu ap te mamriwaank au. Te hi hewenipi niuk me haiu hı̄ras me menmen haiu mırı̄takem, hi ap yı̄nk enuk au. Hi han yaaik. **9** Hi hı̄napen yi han kitet hi hanhan hewisi tı̄wei ik henipi yi yı̄neina weinın au emıt! **10** Hi hı̄napen yi han kitet menmen marim me hi hentar hi hertei mıt han en hı̄r natıp me hi nar ik: “Pol kewisai him iuwe mau tı̄wei hı̄rak kesiuwaiyek kari han kaiu keriuwerek, te hı̄rak kerp kekrai ketin ke nı̄mın, hı̄rak kı̄neinai ketpai him manp au. Hı̄m mı̄rak hı̄ram menmen weinım.” **11** *Mıt han en natıp nar ik hı̄r han ekitet him me hi hetpiyem. Menmen haiu mewisiyem mau tı̄wei ik metpiyem meriuwerek me wı̄ haiu mepu yanımın, hı̄ram him keremem haiu mamnen mamri haiu mamrı̄takem.

12 *Haiu mınapen han kitet haiu mar ke mıt en o haiu mehimitenai haiu mı̄re mıt en kerek newenipi niuk mır natıp mıt han em. Mıt narik hı̄r hı̄ras nehimitan menmen hı̄r han kitet hı̄ram yaaim, hı̄r nır menmen hı̄r hı̄ras niutıp niutıp nırı̄takem te hı̄r han kitet hı̄r yaain. Mıt nar ik hı̄r enun netaritari. **13** *Te haiu mıt ap mamwenipi niuk maiu mar ke hı̄r mıt en nırı̄takem au. Haiu mamwenipi niuk maiu me

* **10:8** 2Ko 12:6, 13:10 * **10:11** 2Ko 13:2, 10 * **10:12** 2Ko 3:1,

* **10:13** Ro 12:3

menmen God kehimitenai haiu mîrakem. Menmen hîrak kehimitenai haiu mîrakem, hîram nepei man miuni yi mît. **14** Haiu ap minin menmen God kehimitenai haiu mîrakem au. Haiu minin man metpi hîm yaaim me Krais, te in ek haiu mewenîpi niuk mai haiu minin naanmîpri. **15** *Haiu ap minin menmen God kehimitenai haiu mîrakem, te haiu mamwenîpi niuk maiu me menmen mît han hîr nepei nîrakem au. Haiu han kitet menmen mar ik. Haiu han kitet yi yayises hîm me God wîsenum te yi eikepai haiu emrîak menmen wîsenum kerek God kehimitenai haiu emrîakem. **16** *Yi yairîak menmen mamîr im te haiu mammaiwîri mamno mamtiþ mît miyapîr hîm yaaim me Krais mamît wit ham yanîmîn mît newi. Te haiu ap mamnaaiwîr menmen God kehimitenaiyem haiu mamrîakem au. Haiu ap mamwepyapîr hîm me God meit wit hak kerek mîtîk hak kinin kan nepei kîrakem, te haiu mamri menmen mîrak haiu mamwenîpi niuk maiu mamriuwerem au. **17** *Hîm em God Jeremaia kewisim mau tiwei, hîram matîp mar im:

“Mît kerek hîr hanhan nanwenîpi hîras me menmen, hîr nanwenîpi Mîtîk Iuwe God kerek ek me menmen im. Hîr hîras au emît!”

18 *Hîm im yaaim, te haiu mertei mît kerek newenîpi niuk mîr me hîras kerien, God ap kaktîp hîr mît iuwe au. Hîram menmen weinîm. God hîrekes kakwenîpi niuk me mît, hîr kerien niuk mîr iuwe. Te haiu

* **10:15** Ro 15:20

* **10:16** Ap 19:21

* **10:17** 1Ko 1:31

* **10:18** 1Ko 4:4-5

mít aposel ap te nanwenípi niuk maiu haiu
iuwe au.

11

*Pol kewepyapır menmen enum mit enun kerek
natıp hır hıras aposel hır nırıakem*

¹ Hi hanhan yi eiwisa hi hatıp him kemipin
kike hewenípi niuk mai. Hi hertei yi yınapen
te yi eiwisa. ²*God hırank hanhan kakıhimitan
mít miyapır hır nırak, te mar im hi Pol hi han
kiteti yi mít miyapır en. Hi nepei hehimteni yi
eyiıt mítik kiutıp yi eitikerek eiyu niutıp, niuk
me mítik ik hırank Krais. Hi hanhan ariuweti yi
eino Krais eiyır ke míté nıhan yaaip ap wıwaai
wetike mítik wen au. ³*In ek, hi han kitet me
manpen nıpaa hırank enuk kewisesik kari han ke
míté Ip. Hi hınapen him enum me mít natıp
hır aposel hıram mamri han ki mamriwaank,
te yi ap eiyises Krais werek werek han ekitetik
kerekek. ⁴*Hi hınaain hentar menmen im. Mítik
hak kaknen kakıtpi him ham me Jisas ham em,
him im hıram ap him haiu metpiyem me Jisas
au. Mar im yi eyiıt himin hak, ap God Himin
Yaaik kerek nıpaa yi yetıwek kekre han ki au.
Yi yemtau him ham yi yisesim, hıram ap him
nıpaa yi yemtewem yisesim au. Mítik kar ik
hırank kaknen kaku nımın ke yi mít, yi han yaaik
eiwısk kakrıakem keremem.

* **11:2** Ef 5:26-27

* **11:3** Jen 3:4, 13

* **11:4** Ga 1:8-9

5 *Mit in yi han kitet hir aposel yaain kerek netpi me hi ap aposel hir nemitipin. Hir nemitipin nentar hi han kitet hi yaaik hinin mit aposel ni ein kerek netpi hir yaain iuwe. Hir nesiuwau him natip yi mit hi mitik enuk weinik.
6 *Hi ap atip him mei yaaim, te hi hari han ke mit heriuwerem har ke hir mit aposel han en niriakem au. Hir natip werek werek me menmen im, te hi hertei menmen yapirwe me God werek werek. Hir au. Nipaai haiu men haiu meteikni haiu mertei iuwe menmen me God iuwe meriuwe menmen yapirwe haiu miriakem yi yirem.

7 *Yi han kitet hi herekyi menmen enum a? Yi han kitet hi mitik enuk weinik hentar hi hatip mit miyapir him me God, te hi ap hari pewek mi mererim a? Hi naanmire hirekes. Hi ap hises menmen har ke aposel han niriakem nari pewek mi mererim te yi han kitet hi herekyi enum a? **8** *Hi hau hetikewi hiriak menmen, mit miyapir ne weiwick me God nerer wit wit ne provins Masedonia neweto pewek. Mar im hi hari menmen mir weini. **9** *Nipaai hi hau hetikewi hiriak menmen, wi kerek menmen mai hiram epei au mesi, hi ap hitihi ari han ki me menmen o pewek au. Nai yinan neit provins Masedonia nan neweto menmen yapirwe hi hanhan em. Me menmen yapirwe nipaai ere in hi ap hitihiyem enipi yi han enuk yeriuwerem au.

* **11:5** 1Ko 15:10; 2Ko 12:11; Ga 2:6 * **11:6** 1Ko 2:1, 13; Ef 3:4
 * **11:7** 1Ko 9:12, 18 * **11:8** Fl 4:15-18 * **11:9** 2Ko 12:13

Maain hi arıakem mamīr ek. **10***Him yaaim me Krais mau mekre han kaiu, te hi hetpi werek. Ap mitik kei kiutip hı̄rak kakweikin han kai hi hewenipi niuk me hi hı̄rekes me menmen me pewek hi hisesim hı̄riakem heit provins ki Akaia. **11** Hi henmak te hi hatip har ik a? Yi han kitet hi ap hanhan heriuwi a? Taauye! God kertei han kai hi hanhani.

12 Hi tewen ehises menmen im nipāā hi hı̄riakem te hi ewepyapır mit aposel enun kerek natip hı̄r nı̄riak menmen yaaim nar ke haiu mit aposel haiu mırı̄akem. Hı̄r newenipi niuk mır hı̄ras nerp ninaan me mit natip hı̄r nı̄riak menmen haiu mırı̄akem te hi hanhan menmen hi hisesim mamwepyapır hı̄r enun newisesik, hı̄r him mır weinim. **13***Hı̄r ap mit aposel au. Hı̄r mit enun newisesik. Hı̄r newisesik me menmen hı̄r nı̄riakem hı̄r nı̄sawın han kır hı̄r nari han ke mit miyapır te hı̄r nı̄ri hı̄r natip, “Hı̄r mit yaain aposel ne Krais.” **14** Yi han kekrit eiriwerem au emit! Hı̄ram menmen weinim. Haiu mertei Seten hı̄rekes kı̄sawın han kırak kari han ke mit hı̄r han kitet hı̄rak ensel yaaik ke God. **15** Haiu mertei Seten kırı̄ak menmen im te haiu ap han kekrit me mit kerek nises menmen mırak. Hı̄r nises Seten hı̄r nı̄sawın han kır nari han ke mit te hı̄r natip hı̄r mit yaain nı̄riak menmen yaaim. Hı̄ram menmen weinim. Maain God kakrekyor enum me menmen enum hı̄r nı̄riakem.

*Wı̄ Pol kırı̄ak menmen me God menmen enum
yapırwe mewaankek*

* **11:10** 1Ko 9:15 * **11:13** 2Ko 2:17; Fl 3:2

16 *Hi pîke hetpi heteipim. Hi hînapen yi han kitet hi mîtîk enuk hetaritari. Yi han kitet hi mîtîk enuk hetaritari yi eiwisa hi hewenîpi niuk mai kike me menmen. **17** Hi ap hatîp har ke mîtîk kises Krais ketpim, te hi tewen hetpi hîm im e. Hi hatîp har ke mit aposel in hîr newenîpi niuk mîr te hi hatîp hîm manp hewenîpi niuk mai. **18** Mit yapîrwe aposel en hîr newenîpi niuk mîr me menmen hîr nîriakem neit tî ik te hi ehises menmen hîr nîriakem hi awenîpi niuk mai. **19** Yi mit yi han kitet yi yertei menmen yapîrwe te yi han yaaik yemtau hîm enum mit enun netaritari netpiyem a? **20** Yi yewis mit aposel en nemipîn kerek hîr nari han ki yi yises hîm mîr yar ke mit nekre wînak enuk nises hîm me gavman. Yi yewisi neit menmen mi yapîrwe nepei au mesi, nari han ki me hîm mîr hîr netpi newisesiyek, hîr newenîpi niuk mîr ninin naamîpri, hîr newîr his nenep ninaan mi. **21** Yi yewisi hîr nerekyi menmen enum mar im te hi yînk enuk hetpi menmen im. Nîpaa haiu man mau metikewi haiu mînaain mîriak menmen mar hîr nîriakem me yi mit. Mit hanhan nanwenîpi niuk mîr me menmen hîr nîriakem, hi ewenîpi niuk mai etikeri. In ek, hi tewen atîp har ke mîtîk enuk ketaritari ap kises God hi hewenîpi niuk mai.

22 *Hîr mit aposel nemipîn natîp hîr mit Hibru ne weiwîk me Isrel a? Hi mitîk Hibru ke weiwîk me Isrel har ke hîr mit en. Hîr natîp hîr nepenyerer ne maam nîpu Ebrahim a? Hi nepenyek ke maam nîpu Ebrahim har ke hîr mit

* **11:16** 2Ko 12:6 * **11:22** Fl 3:5

en. **23*** H̄ir natip h̄ir wok mit ne Krais a? In ek hi pīke hatip har ke mitik enuk ketaritari ap kises Krais werek werek. Hi h̄iriak menmen me Krais hi hin̄ni heriuwerem. Hi h̄iriak menmen hi hin̄ni, te menmen im hi are etpiyem mamteikni hi h̄iriak menmen iuwe me Krais te mit han nerekyo enum. Hi nepei hen hekre w̄inak enuk ke gavman hi hin̄ni hen yapirwe hentar hi hatip mit him yaaim me God. Mit neiyep neriuwe waai yapirwe te hi hin̄ni hentar hi hatip mit him yaaim me God. Menep hi hahi yapirwe te yi han kitet mit aposel en nemipin h̄ir ninina a? **24*** Hi wen heteikni hi hin̄ni. Mit iuwe ne gavman ne Isrel h̄ir netauhis nar hispinak (5) h̄ir niwaai n̄ipin neiyep mar 39 nentar hi hatip mit him me Krais. **25*** Mit iuwe ne gavman ne Rom h̄ir netauhis mar wikkak h̄ir niwaai n̄ipin neiyep neriuwerek nentar hi hatip mit him me Krais. Wi ham mit netauhis newir nan neiyep menep hi hahi henterim. Nipaa hi hau sip mar wikkak, hiram men wan ke nimin mewep haiu menuwe menterer tipar. Nipaa me wi im hi henuwe henterer wan he hinkewi ere wanewik ere pīke hinkewi. **26*** Wi yapirwe hi hitet yayiwe hen ein ein, mani miniu menep hiram mamiyep hi hahi, mit enun nekintip menmen h̄ir n̄isawin newenanaan naniyep nankintip menmen mai. Mit ne weiwik mai me Isrel h̄ir hanhan naniyep hi hahi, mit han ap ne weiwik me Isrel h̄ir hanhan naniyep. Hi heit wit, mit, hanhan naniyep hi hahi. Hi heit yaank weinik menmen eim sk

* **11:23** Ap 16:23; 1Ko 15:10 * **11:24** Diu 25:3 * **11:25** Ap 16:22, 14:19 * **11:26** Ap 9:23, 14:5

miyak hiram menep mamiyep. Hi heit wan ke n̄im̄in menep wan kis̄sau yip̄ir hi hahi. M̄it han nemip̄in h̄ir nat̄ip̄ h̄ir nai yinan ne Krais menep h̄ir nerewaank menmen hi h̄iriakem.

27 *Hi h̄iriak menmen iuwe ere his h̄it nanam̄ir meiyewo. W̄itaan yap̄irwe, hi ap h̄iwaai au, hi hepu hitehi God menmen. W̄i ham hi n̄inpī meiyo hentar hi ap heit menmen mei au, o t̄ip̄ar mei te hi ah̄im̄ au. W̄i yap̄irwe hi ap heit menmen werek te hi ah̄im̄, hi n̄ime meiyap iuwe hi heperper, hi ap hetenen klos te hi h̄iwapīn ȳink kai heriuwerem werek werek au.

28 *Menmen im keremem meteikni hi h̄iriak menmen iuwe me God hin̄in m̄it aposel nemip̄in au. Hekrit hekrit hi han kitet m̄it miyap̄ir ne weiw̄ik miut̄ip̄ me God nerer wit wit h̄ir nepu werek werek o au. **29** *Nai yinan ne Krais, h̄ir n̄iriak menmen enum, te hi herteiyem hi hanhani. W̄i ham m̄it̄ik hak kari han ke m̄it̄ik hak, te h̄irak kiriak menmen enum, hi han enuk heriuwe m̄it̄ik kerek kari han k̄irak.

30 *Hi ewen̄ipi niuk mai me menmen te hi awen̄ipi niuk mai me menmen mamteikin m̄it hi ap hepu werek werek au, menmen enum yap̄irwe merewaank. **31** *God kerek h̄irak Haai ke M̄it̄ik Iuwe Jisas Krais, h̄irak niuk m̄irak iuwe mamu tipmain tipmain enum eik, h̄irak kertei hi ap hewisesik au. Hi h̄iriak menmen m̄irak iuwe. **32** *N̄ipaa w̄i hi hepu wit Damaskas, m̄it̄ik gavman ke m̄it̄ik iuwe King Aretas, h̄irak k̄inat

* **11:27** 1Ko 4:11; 2Ko 6:5 * **11:28** Ap 20:18-21, 31 * **11:29**
1Ko 9:22 * **11:30** 2Ko 12:5 * **11:31** 2Ko 1:23 * **11:32** Ap
9:23-25

mít hır nanino naanmamre ya weipır ke niwa meweikin wit kır hır nemeriyau hi anen, te hır nantauhis nanwisa ekre wınak enuk.³³ Hır nantauhis nanwisa ekre wınak enuk, te nai han yinan ne Krais hır newisa hekre wapnake o basket iuwe, hır nen niwa kewekin wit, hır nınaaiwır waai hi hekiuwe ere hiun tı heik kesikekre enuk te hi hetpaan hınaaiwırek hi hırır hen.

12

Pol kityak kır menmen God keteikniwekem

¹ Hi wen awenipi niuk mai. Hi hertei menmen im ap mekepai God kaktıp hau yaain, te hi wen hetpi menmen hi hıtyak hırem metike menmen mısawın Mıtık Iuwe Krais kewepayapırem.
² Nıpaa ein 14 tito God ketauhis hi ke Krais, hırank keriya hi hen hetikerek wen wit kırak Heven. Hi hepıtari hi yınk kai ken o hımin kerekek hırank kınaawır yınk kai ken. God kerekek hırank kertei.
³ Hi hetpi heteipim. Hi hepıtari hi yınk kai ken o hımin kerekek ken. God kerekek hırank kertei.
⁴ Hi heit wit ke God, hi hemtau menmen hi ap te hetpiyem heriuwe him mai. God ap kewisı hi hewepyapırem hatıp mit em. ⁵*Menmen im hi hırem hıram menmen yaaim te hi awenipi niuk mai menterim. Te hi au hınaben. Hi hanhan awenipi niuk mai me menmen meteikin hi ap hepu werek werek au, menmen enum yapırwe merewaank, te hi mitık enuk weinik, God kerekek hırank Iuwe.

* **12:5** 2Ko 11:30

6 *Hi hanhan awenipi niuk mai hentar menmen hi h̄irem hi ap m̄itik enuk hetaritari au. Hi h̄irem. Hi ap hewisesik au. Te hi h̄inapen hewenipi niuk mai te yi m̄it ap han ekitet hi m̄itik iuwe henterim. Au, hi hanhan yi han ekitet menmen hi h̄iriakem, menmen hi hetpiyem, te yi yerteiya hi m̄itik yaaik o au.

Pol katip me menmen mewaank ȳink k̄rak

7 *Menmen im yap̄rwe God keteiknewem meit wit k̄rak, h̄iram menmen yaaim iuwe. God h̄irak k̄inapen hi ewenipi niuk mai menterim, te h̄irak kewis Seten h̄irak kesiuwe menmen man mekre ȳink kai menipa hi h̄inap, te hi ap hanhan ewenipi niuk mai. **8** Hi hitehi God wikak te h̄irak kak̄kepa kakp̄ir menmen enum im mekre ȳink kai h̄iram mamnop̄in. **9** *Hi hitiwekhiyem wakak h̄irak ketpo wakak kar ik: “Au hi ah̄ip̄irem h̄iram emnop̄in au. Hi ahu atikewit te h̄iram werek. M̄it kerek h̄ir ap manpenun neit, menmen mai iuwe mekepi meteikin m̄it em.” Te in ek, hi ap han enuk heriuwerem au. Hi han yaaik hewenipi niuk mai me menmen yap̄rwe enum merewaank, te menmen iuwe me Krais mamu mam̄ikra. **10** Hi hertei menmen im hi h̄iriakem h̄iram mamwenipi niuk me Krais, te hi ap han enuk hi ap manpenuk, o m̄it h̄ir nerekkyo enum o h̄ir nerewaank, o menmen enum man meiyep te hi hau werek werek au, h̄iram menmen wein̄im. Hi ap han enuk hentar hi hertei wi menmen im mamnen mamnipa hi ap manpenuk, Krais

* **12:6** 2Ko 10:8, 11:16 * **12:7** Jop 2:6 * **12:9** Fl 4:11-13

kak̄ikepa hi ehit menmen m̄rak iuwe hi ahu werek werek.

*Pol hanhan kikaap mit ne Korin nanises him
me God werek werek*

¹¹*Hi nepei hatip h̄ire mitik enuk ketaritari hi hewenipi niuk mai. Hi hinapen te yi yenipa hi h̄irakem hentar yi ap yewenipi niuk mai yatip mit han hi mitik yaaik aposel au. Hi h̄ire mitik weinik te mit aposel han kerek yi yatip h̄ir yaain, h̄ir ap ninna me menmen miutip au. ¹²*Menmen h̄iram meteikni hi h̄ire mitik yaaik aposel, hi henip han kai tokik me menmen enum man meiyep, hi h̄irakem nimin ke yi mit miyapir en. Menmen hi h̄irakem heteikniyem h̄iram mar im. Hi h̄irak menmen heriyai heriyai meteikni menmen God k̄irakem te mit h̄ir n̄rem h̄ir han kekrit kekrit neriuwerem n̄r menmen iuwe me God. ¹³*Mit miyapir ne weiwick miutip me God nerer wit wit h̄ir nepei neit menmen mekam hi ap hewetiyem a? Menmen im miutip. Hi ap hitihi yi naanemprau me menmen o w̄nak au. Yi han kitet menmen im h̄iram enum te yi ap han kitet menmen enum im hi nepei herekyiyem hentar hi h̄irak menmen yapirwe hekepi heriuwerem.

¹⁴*In ek hi hanhan anen ari meiyam wikak, te hi ap ari menmen me yi mit eikepa eiriuwerem au. Hi hinapen menmen mi au. Hi hanhan yi mit miyapir kerien eiyses Krais werek werek kerekek. N̄kerek h̄ir ap neit menmen naanmire miye haai neriuwerek au. Miye haai h̄ir neit

* **12:11** 2Ko 11:5 * **12:12** Ro 15:19 * **12:13** 2Ko 11:9 * **12:14**
2Ko 13:1

menmen naanmipre nikerek neriuwerem. Hi h̄ire haai ki me menmen me Krais, yi ȳre nikerek nai te hi ap eh̄it menmen mi au em̄it! **15** *Hi han yaaik wīsenuk hi hew̄ir menmen mai yap̄irwe, hi h̄ir̄ak menmen iuwe ere hi hahi, te hi akaap yi m̄it miyap̄ir h̄im̄in ki. Hi hanhan iuwe akepi, te maain yi hanhana kike emrerim a?

16 M̄it han ne yi m̄it h̄ir nat̄ip nar ik: “O, h̄iram h̄im yaaim. H̄irak ap kari menmen maiu haiu merteiyek au. Te Pol h̄irak m̄itik enuk kewisesik kari han kaiu kin̄nai keriuwe h̄im m̄irak kar ke m̄itik kari han ke miyak keriuwe menmen mau t̄irpe.” **17** Yi eiȳitpo hi h̄ir̄akem harkeik a? Hi hewisesiyek hari menmen mi heriuwe m̄itikit hi heriuwetet tan t̄iri a? Taauye! **18** *Hi hitehi Taitas h̄im manp te h̄irak kaknen kakri. Hi heriuwetek h̄irak kaknen kaktike kaiu yinak hak ik. Taitas h̄irak kewisesik kari menmen mi o au a? Au. H̄irak ketikewa haw̄ir ap wises menmen m̄ip̄ram au a? Yi han ekiet menmen im werek werek!

19 Hi han kitet yi yekine t̄iwei im yi han kitet haiu mewisi t̄iwei im mamri han ki, te yi han kitet haiu yain a? Auye! Naiu yinan yaain, haiu m̄it ne Krais, God k̄rai haiu metpi menmen im. Haiu mewisi h̄im mekre t̄iwei im keremem, h̄iram mamkepi yi eiyises h̄im me God werek werek. **20** *Haiu mewisi t̄iwei im mentar menmen im. Hi han kitet yap̄irwe me menmen im. Hi h̄inapen maain hi anen ari yi m̄it ap yises menmen mar ke hi hanhan yi yisesim, te yi einapen menmen

* **12:15** Fl 2:17 * **12:18** 2Ko 8:6, 16-18 * **12:20** 2Ko 2:1-4

maain hi ehisesim akepi ariuwerem. Hi han kitet hi anen ari yi yainehan me menmen, yi hemkre menepam me menmen, yi han enuk me menmen, yi yenke yewep piñan nen in nen ein, yi eisiuwe ni yinan him enum, yi eiyitpepan yayisesan me menmen, yi paan tokik, yi ap yekiyani yau han kiutip au, yi yises menmen heriyai heriyai. ²¹*Hi han kitet maain hi anen ari, God hirak kaknipa hi yink enuk ahirp ninaan mi, hi han tewenin mit kerek hi apiri eninopin enkeipin mit miyapir ne weiwick miutip me God en. Hi apiri entar hir niriak menmen enum hir ap neweikin sip newet menmen enum mar im. Hir nises menmen enum, hir netike miyapir hir nariyanhis neweninem, hir han kir kekrat kekrat me menmen enum heriyai heriyai. Te hi hinapen ahir mit miyapir nar ik.

13

Pol katip mit miyapir ne Korin hir naanempre menmen hir nisesim

¹*In ek hi anen ari meiyam wikkak. Mit han ne yi mit hir hanhan nansiwe nir yinan him enum, yi eiyises menmen him me God ketpim me menmen im. Mitikit wikkak hirakit tatwenhi me menmen im mit hir nanwepyaprem. ²Hi hanhan hatip yi mit miyapir nipaa yi yiriak menmen enum yetike yi mit han en. Nipaa hi hepu hetikewi meiyam wikkak, hi hetpi him manp me menmen. In ek hi wen hepu yanmin hi hetpi heteipim. Maain hi pike

* **12:21** 2Ko 13:2 * **13:1** 2Ko 12:14; Mt 18:16; 1Ti 5:19

anen ari, hi ap ewis mítik kei kiutıp hírak kau weinim kerek nípaa hírak kíriák menmen enum ap keweikin sip kewetiwem au. Hi arekyi enum entar yi hanhan hi ateikni menmen iuwe me Krais mewa. ³ Maain hi anen, yi eiyirtei werek werek hi hekrehír ke Krais. Hi skelim yi mít me menmen yi yíriákem. Menmen me Krais híram ap menmen kike te yi eiyininem. Au, híram menmen iuwe mamriwaank me menmen enum yi yisesim. ⁴*Nípaa Krais hírak keweikin kar ke haiu mít, te mít netiwekhis newenkekik kau nu tentarakit hírak kaa. Te in ek God kewetiwek menmen mítak iuwe mítak hírak píke kekrit kepu. Haiu metike Krais haiu mau niutıp haiu ap mít iuwe au. Te God kakíkepai kakriuwe menmen mítak iuwe, te maain haiu mamnen, haiu mamwepyapır menmen im iuwe nímín ke yi mít en me wí haiu skelim yi mít me menmen.

⁵*Yi han ekitet híras te yi eiyirtei werek werek yi yises him yaaim me Krais mekre han ki o au. Yi han ekitet híras. Yi ap yertei Krais Jisas hírak au kekre han ki a? Yi yisesik werek werek hírak kau kekre han ki, o au en, taau! ⁶ Hi han kitet yi yertei Krais Jisas kau kekre han kaiu. Haiu ap mít enun mewisesik au. ⁷ Haiu mitehi God hírak kakíkepi yi ap eiríak menmen enum eiyisesim au emít! Haiu ap mitiwekhi me menmen im te mít nanır menmen iuwe me God haiu mamrekyiyem mamriwaank mamriuwerem, te mít nanırtei God kehimítenei haiu mít aposel. Menmen im au, hír han ekitet haiu mít enun weinim, híram menmen weinim. Haiu hanhan

* **13:4** Fl 2:7-8 * **13:5** 1Ko 11:28

yi eiriāk menmen yaaim eiyises keremem. ⁸*Yi yertei haiu m̄it ap mamriāk menmen mamremir h̄im yaaim au. Haiu emriāk menmen keremem h̄iram mamkaap h̄im yaaim. ⁹ Yi yises h̄im me Krais werek werek, haiu han yaaik ap mamteikin m̄it menmen maiu iuwe me God mamiwaank menmen enum m̄it nisesim. Te h̄ir han kitet haiu m̄it enun wein̄n, h̄iram werek. Hekrit hekrit haiu mitehi God kakikepi te yi eiyises h̄im m̄irak werek werek. ¹⁰*God keweto menmen m̄irak iuwe hi skelim m̄it miyapir ne weiwick me God neriuwerem, te hi h̄inapen hariwaank yi m̄it miyapir en ariuwerem au emit! Te yi eiyin̄n eiyises h̄im mai werek werek mau tiwei ik me wi hi wen heit yanim̄n. Yi eiweikin sip eiwet menmen enum, te maain hi anen ari hi ap ariwaank ariuwe menmen mai iuwe me God au. Hi akepi yi eiyu werek eiriwerem keriyan.

H̄im ham kike mikaru

¹¹*Naiu yinan, in ek haiu meremir h̄im metpi yi yaain. Yi eiweikin sip eiwet menmen enum eiyises menmen yaaim keremem. Yi eiyimtau h̄im hi hetpiyem mau tiwei ik yi eiyisesim. Yi eikepan yi eiyu han kiutip yi eikiyan eiyu eiyit, te God kerek h̄irak han teweninai kekepai haiu mamu werek werek, h̄irak kaku kaktikewi.

¹²*Yi m̄it miyapir ne God en, yi eiketanhis eitike ni yinan eiyitpor h̄ir yaain.

¹³M̄it miyapir ne weiwick miutip me God in h̄ir netpi yi yaain.

* **13:8** 1Ko 13:6 * **13:10** 2Ko 2:3, 10:8 * **13:11** Ro 15:33

* **13:12** Ro 16:16

14 Hi hanhan Mítik Iuwe Jisas Krais hírak kakrekyi menmen yaaim, God hírak han tewenini, God Hímén Yaaik hírak kaktikewi kaku kakikre han ki.

Mepir keremem

**Him Yaaim Me God
The New Testament in the Au language of Papua New
Guinea
Nupela Testamen long tokples Au long Niugini**

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Au

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

4e85f348-3df4-5add-b32a-49bcafe3752a